

FACSIMILE FOR ŁAŃCUT

The Library of the Łańcut Castle is the family book collection of the Potockis' dynasty and remained extant almost in its entirety after the war. In 1944 Alfred Potocki left the castle, among other valuables taking away the oldest library catalogues made in 1757 and 1832. After the war the catalogues found their way to The Getty Research Institute in Los Angeles. Thanks to the efforts of the Embassy of the United States in Warsaw and the Consulate in Kraków, facsimiles of both catalogues were made and on 6 February 2012 presented to the collection of the Library-Castle in Łańcut. The historic collection now has over 22 thousand volumes. The facsimiles of the catalogues will be an invaluable resource for those studying the history of the Potockis' book collection.

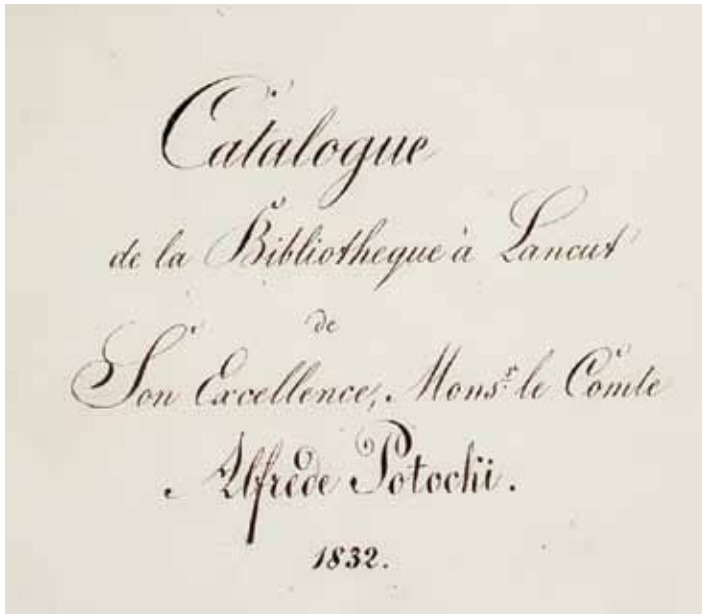
DANIEL RENISZEWSKI

FAKSYMILE DLA ŁAŃCUTA

Dla Biblioteki Muzeum-Zamku w Łańcucie rok 2012 okazał się nadzwyczaj pomyślny. Wydarzeniem o doniosłym znaczeniu bez wątpienia było przekazanie 6 lutego 2012 r. faksymile dwóch najstarszych katalogów biblioteki zamkowej.

Te cenne dla Muzeum-Zamku dary mogły trafić do Łańcuta dzięki pomocy i zaangażowaniu Allena Greenberga, ówczesnego Konsula Generalnego USA w Krakowie oraz Lee A. Feinsteina, ówczesnego Ambasadora Stanów Zjednoczonych w Polsce, który uroczystie przekazał dary na ręce Wita Karola Wojtowicza, Dyrektora Muzeum-Zamku w Łańcucie.

Przekazane muzeum skany dwóch katalogów bibliotecznych księgozbioru gromadzonego przez dawnych właścicieli zamku stanowią cenne źródło wiedzy o zainteresowaniach kolekcjonerskich rodu Lubomirskich i Potockich. W 1944 r. ostatni ordynat łańcucki, Alfred hr. Potocki, opuścił przymusowo zamek i osiadł na emigracji w Szwajcarii wraz z rodzowymi pamiątkami. Po jego śmier-

Karta tytułowa katalogu Biblioteki Zamkowej z czasów hr. Alfreda Potockiego, I ordynata, 1832

ci w 1958 r., The Getty Research Institute zakupił do swych zbiorów dwa katalogi Biblioteki Zamkowej w Łańcucie. Obecnie Biblioteka The Getty Research Institute przechowuje oba oryginalne rękopisy, które w formie cyfrowej zostały w całości udostępnione wszystkim zainteresowanym w Internecie – na witrynie katalogu pod adresem www.getty.edu/research/library.

Starszy rękopis to *Katalog biblioteki łańcuckiej Stanisława księcia Lubomirskiego (Catalogus bibliothecae Lancutensis Stanislai principis Lubomirski)* z 1757 r. Jest to obszerny spis zbiorów biblioteki zamku w Łańcucie z czasów księcia Stanisława Lubomirskiego, męża księżnej Izabeli z Czartoryskich. W tym najstarszym ze znanych katalogów zamkowej kolekcji bibliotecznej zapisano ok. 800 tytułów podzielonych tematycznie na 8 grup rze-

czowych i przechowywanych w szafach, oznaczonych kolejnymi literami alfabetu łacińskiego. Dzieła reprezentowały m.in. literaturę, filozofię, historię, nauki ścisłe oraz prawo. Książki odzwierciedlają zainteresowania kolekcjonerskie ówczesnych właścicieli Łańcuta, świadcząc jednocześnie o wpływie kultury francuskiej, gdyż spośród całego księgozbioru znaczącą część stanowią współczesne wydania paryskie dzieł klasyków starożytnych (Owidiusz, Terencjusz, Tacyt) oraz bogaty zbiór literatury oświeceniowej (Wolter, Monteskiusz, Crébillon). Spośród dzieł kartograficznych uwagę zwraca *Atlas Compendiosus* wydany przez Mathäusa Seuttera w Augsburgu ok. 1740 r., a także pochodzący z oficyny wydawniczej Henry de Sauzet'a *Atlas portatif Composé de CCLXXXV cartes...*, Amsterdam 1734 r. Szczególnie cenna jest również pokaźna kolekcja starych druków opisujących dzieje Polski, m.in. *Kronika Polska* Macieja z Miechowa wydana w 1521 r., Bartosza Paprockiego *Gniazdo cnoty* z 1578 r., oraz opracowane przez Piotra Goryńskiego w 1541 r. *Statuta Ducatus Mazovie*.

Drugi katalog powstał w 1832 r., gdy panem zamku był Alfred Potocki (1786–1862) – pierwszy ordynat łańcucki. Na 444 stronach widnieje ok. 1800 tytułów w ponad 7000 woluminach, głównie w języku francuskim, a także niemieckim, polskim, angielskim i włoskim. Dzieła katalogu obejmowały kolejno: teologię, nauki prawne, nauki ścisłe, sztukę wraz z rzemiosłem artystycznym, beletrystykę, historię oraz encyklopedie. Biblioteka mieściła także znaczny zbiór dzieł z zakresu rolnictwa i ekonomii. Wśród wymienionych dzieł jednym z najcenniejszych było rzymskie wydanie inkunabułu Eneasza Silvio Piccolomini (późniejszego papieża Piusa II) *Historia Bohemica* z 1457 r. Katalog zawiera suplement, w którym zestawiono kolekcję 320 muzykaliów. Niektóre utwory pochodziły z czasów księżnej Izabeli Lubomirskiej. W dalszej części znalazł się rejestr dzieł, które wzbogacały księgozbiór od lat 30. do 50. XIX w.

Biblioteka Zamkowa w Łańcucie jest wraz z zabytkowym, niegdyś prywatnym księgozbiorem, jedną z niewielu zachowanych w Polsce bibliotek rodów arystokratycznych.

W drugiej połowie XVIII w. dziedzicem Łańcuta był Stanisław Lubomirski (1720–1783) – marszałek wielki koronny, ożeniony z Izabelą z książąt Czartoryskich (1736–1816). W tamtym okresie zamkowa kolekcja biblioteczna mieściła

Uroczystość przekazania faksymile łańcuckich katalogów bibliotecznych z XVIII i XIX w. w dniu 6 II 2012 r. Od prawej: dyrektor Muzeum-Zamku w Łańcucie – Wit Karol Wojtowicz oraz J. E. Ambasador USA Lee A. Feinstein prezentują cenne dary. Fot. Marek Kosior

się w salce na piętrze, w wieży północno-wschodniej. Dziś z dawnego książęcego księgozbioru Stanisława Lubomirskiego zachowało się zaledwie 5 tytułów w 9 woluminach.

Dopiero po śmierci małżonka, pod koniec XVIII w., księżna Lubomirska zatrudniła do wielkiej przebudowy łańcuckiego zamku architekta Chrystiana Piotra Aignera, jednego z głównych przedstawicieli polskiego klasycyzmu, polecając wykonanie projektu piętrowego pawilonu bibliotecznego, który postawiono przy wieży północno-zachodniej.

Na przelomie XIX i XX w. prace nad poszerzeniem wnętrza biblioteki nadzorowali na zlecenie ordynata łańcuckiego, Romana hr. Potockiego (1851–1915), dwaj wiedeńscy architekci – Francuz Armand Bauque i Włoch Albert Pio. Parter przeznaczono na apartament dla synów hrabiego, zaś pomieszczenia piętra otrzymały obecny wystrój w angielskim stylu późnowiktoriańskim. Wnętrza wyposażono w meble głównie angielskie, pochodzące z okresu przebudowy. Ściany trzech sal ozdobiono dębową boazerią z szafami, w których gromadzono księgozbiór.

Obecnie zachowane zbiory liczą ponad 22 tys. woluminów. Kolekcja składa się ze starodruków, kartografii,

grafiki, druków i czasopism z XIX i początku XX wieku, rękopisów nowożytnych. Do najcenniejszych egzemplarzy dawnej Biblioteki Potockich zaliczono inkunabuł Karola Mannekena *Formulae epistolarum* z 1491 r., *Statuta króla Zygmunta I Starego* wydane w Krakowie w 1524 r., a także Marcina Kromera *De origine et rebus gestis Polonorum libri XXX*, Bazylea 1555, oraz rękopiśmienny *Inwentarz Księstwa Koreckiego* z 1813 r. Spośród dzieł kartograficznych wymienić należy: Willema i Jana Blaeu, *Theatrum orbis terrarum sive atlas novus*, wydany w Amsterdamie w latach 1640–1655. Najcenniejszy dział kolekcji Biblioteki Zamkowej stanowią jednak muzykalia, które gromadzono już w czasach księżnej Izabeli Lubomirskiej. Zbiór liczy obecnie ponad 1500 rękopisów i druków muzycznych. Szczególnie rzadkie są autografy oraz odręczne kopie partytur operowych: Gioacchina Rossiego *Cyruлик sewilski*, Giovanniego Paisiello *La serva padrona*, a także utwory Marcella di Capua, zwanego Bernardinim – kapelmistrza Izabeli ks. Lubomirskiej.

Po II wojnie światowej utworzono Bibliotekę Muzealną, która gromadzi literaturę m.in. z zakresu historii sztuki, kultury, muzealnictwa oraz konserwacji i ochrony zabytków.

Strony z katalogu biblioteki ks. Stanisława Lubomirskiego, 1757

